

УДК 336.227.3

*Вероніка Євгенівна Командровська,
к.е.н., доцент кафедри економіки ІЕМ НАУ
Ольга Олександрівна Шульга,
студентка ІЕМ НАУ*

ІНВЕСТИЦІЙНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З ОФШОРНИМИ ЗОНАМИ

У статті досліджено розвиток інвестиційних відносин між Україною та офшорними зонами; проаналізовано динаміку і структуру інвестицій; зроблено прогноз на розвиток цих відносин у майбутньому.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційні відносини, офшорні зони.

Постановка проблеми. Сучасну економіку України неможливо уявити без інвестиційного співробітництва з офшорними зонами, адже мінімізація податків і захист свого капіталу є ключовими перевагами розвитку офшорного бізнесу, який зараз проявляє себе у всіх видах комерційної діяльності. Відносини України з офшорними зонами відзначаються зростаючою динамікою обсягів залучення іноземних інвестицій з та на територію України. Кіпр є одним з найважливіших партнерів України у розвитку інвестиційного співробітництва, він є стратегічним партнером України, який вже не перший рік посідає лідерство за обсягами вкладень в економіку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі аспекти розвитку інвестиційних відносин з офшорними зонами було досліджено в роботах Гурової Т.А., Єфременко А.В. [1], Железняка В. Ю. [2], Захарова Л. В. [3] та інші.

Постановка завдання. Дослідити тенденції розвитку інвестиційного співробітництва, динаміку та структуру інвестиційних потоків між Україною та офшорними зонами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Офшорна зона — один із видів вільних економічних зон. Їх відносять до сервісних вільно-економічних зон, особливістю яких є створення для підприємців сприятливого валютно-фінансового та фіскального режимів, високий рівень та законодавчі гарантії банківської та комерційної секретності, лояльність державного регулювання. Сучасну економіку вже неможливо уявити без офшорного бізнесу. Для того, щоб заощадити свої витрати і мінімізувати ризики офшорний бізнес використовуються майже у всіх видах діяльності. Україна – не виняток. Більше того, наші підприємці перебувають серед лідерів за кількістю створених офшорних компаній. Глобальна фінансова криза лише загострила проблему оптимізації податків та бізнесу і підвищила популярність офшорних зон.

В даний час офшорний бізнес знаходиться на передовому краю світової економіки. Офшорні схеми будуються на зовнішньо - торговельних контрактах, на лізингових, трастових, комісійних і інших договірно-правових формах здійснення складних комерційних проектів. Все більш актуальною стає можливість створення не тільки окремих офшорних компаній, але і схем, що включаються як офшорні, так і не офшорні компанії, їх представництва і філіали в різних країнах [1]. Якщо згадувати про офшорний бізнес в Україні, то варто зауважити, що вперше українські бізнесмени отримали можливість відкривати офшорні компанії у 1991 році. В квітні 1991 року швейцарська компанія Riggs Walmet Group повідомила про те, що виходить на український ринок з пропозицією про організацію компанії. Пропонувалася не тільки допомога в створенні безподаткових компаній, але й підтримка їх діяльності — внесення щорічних внесків до бюджету країни базування, забезпечення секретарських

послуг з обробки нерегулярної пошти, організація щорічних зборів акціонерів, складання балансів тощо. За міжнародними мірками, вартість послуг була досить висока: \$4800 за реєстрацію і \$1100 щорічно за підтримку [1]. Найчастіше у якості офшорних зон виступаю невеликі країни, які мають особливий державно – правовий статус. Влада цих країн жваво стимулюють розвиток офшорного сектора за метою залучення додаткового інвестування, що в свою чергу збільшує зайнятність та покращує економічний стан країни.

Згідно до чинного законодавства України [4] до переліку офшорних зон віднесені: Острів Гернси, Острів Джерсі, Острів Мен, Острів Олдерні, Бахрейн, Беліз, Андорра, Гібралтар, Монако, Ангілья, Антигуа і Барбуда, Аруба, Багамські Острови, Барбадос, Бермудські Острови, Британські Віргінські Острови, Віргінські Острови (США), Гренада, Кайманові Острови, Монтсеррат, Нідерландські Антильські Острови, Пуерто-Ріко, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Співдружність Домініки, Теркс і Кайкос, Ліберія, Сейшельські Острови, Вануату, Маршалські Острови, Науру, Ніуе, Острови Кука, Самоа, Мальдівська Республіка.

Складна система оподаткування в Україні спонукає все більше і більше підприємців до активного пошуку засобів планування та мінімізації податків. Для цього широко практикують досвід Заходу, щодо створення, так званих офшорних компаній. Це призводить до того, що бюджет не отримує повністю податкових надходжень. Проте створення компаній в офшорних зонах законом не заборонено, а прибуток формально з'являється у суб'єктів господарювання інших країн. Всі махінації пов'язані з укриванням прибутку в офшорній зоні називаються «офшорними схемами»[3]. Згідно з даними Державного комітету статистики [5] більше ніж 90% інвестицій з України надходить до Кіпру, значно менша частина надходить до ще однієї офшорної країни – Віргінських островів. З таблиці 1 видно, що станом на 01.10.2013 прями іноземні інвестиції (ПІІ) в економіку України з офшорних зон становили 22201 млн. дол. США 39, 2 % від загального обсягу ПІІ.

Таблиця 1

Структура ПІІ в економіку України з країн світу

Країни	Обсяги прямих інвестицій на 01.10.2013 (млн.дол. США)	У % до підсумку
Кіпр	18712, 0	33, 1
Німеччина	6194, 8	11, 0
Нідерланди	5504, 0	9, 7
Російська Федерація	3842, 1	6, 8
Австрія	3216, 4	5, 7
Велика Британія	2724, 4	4, 8
Віргінські Острови	2452, 4	4, 3
Франція	1843, 0	3, 3
Швейцарія	1277, 5	2, 3
Італія	1259, 0	2, 2
Беліз	1036, 6	1, 8
США	985, 8	1, 7
Польща	831, 8	1, 5
Інші країни	6685, 4	11, 8
Всього	56565, 2	100, 0

У тому числі ППІ з Кіпру – 18712, 0 млн. дол. США (33,1%), Віргінських островів – 2452, 4 млн. дол. США та Белізу – 1036, 6 млн. дол. США (1,8%).

Таблиця 2

Структура ППІ з України в економіці країн світу

Країни	Обсяги прямих інвестицій на 01.10.2013 (млн.дол. США)	У % до підсумку
Кіпр	5818, 4	88, 6
Росія	360, 4	5, 5
Латвія	96, 9	1, 5
Польща	55, 5	0, 8
Грузія	32, 8	0, 5
Віргінські Острови	25, 8	0, 4
Казахстан	25, 4	0, 4
Інші країни	153, 2	2, 3
Всього	6568, 4	100, 0

Дані свідчать про те, що майже 90% ППІ з України (табл.2) надходить до Кіпру, що може свідчити про те, що інвестори можуть бути схильними до фінансових махінацій і відмивання грошей. Переважна частка українських інвестицій до Кіпру здійснена резидентами, що здійснюють операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям. Також важливо зауважити, що пріоритетними галузями в Україні для інвестування з Кіпру є: переробна промисловість, фінансова діяльність, торгівля та ремонт автомобілів.

Таблиця 3

Динаміка інвестицій в Україну за країнами світу та офшорними зонами

Дата	Разом млн. дол.	Кіпр		Віргінські острови		Разом з офшорів, %
		млн. дол	%	млн. дол	%	
01.01.2010	40026, 8	8593, 2	21, 5	1348, 0	3, 4	24, 9
01.04.2010	40007, 4	9105, 1	22, 8	1333, 8	3, 3	26, 1
01.07.2010	40402, 1	9079, 2	22, 5	1333, 9	3, 3	25, 8
01.10.2010	42511, 9	9579, 1	22, 5	1425, 5	3, 4	25, 9
01.04.2011	45602, 3	10665, 0	23, 4	1403, 8	3, 1	26, 5
01.07.2011	47205, 7	11619, 6	24, 6	1524, 2	3, 2	27, 8
01.10.2011	48466, 2	12089, 1	25, 0	1561, 4	3, 2	28, 2
31.12.2011	49362, 3	12645, 5	25, 6	1607, 0	3, 3	28, 9
01.04.2012	50793, 5	13661, 9	26, 9	1648, 0	3, 2	30, 1
01.07.2012	52426, 7	14521, 5	27, 7	1749, 7	3, 3	31, 0
01.10.2012	52673, 8	15 075, 5	28, 6	1805, 7	3, 4	32, 0
31.12.2012	54462, 4	17275, 1	31, 7	1884, 9	3, 5	35, 2
01.04.2013	55708, 9	17692, 2	31, 8	2253, 7	4, 0	35, 8
01.07.2013	55318, 2	17928, 5	32, 4	2418, 4	4, 4	36, 8
01.10.2013	56565, 2	18712, 0	33, 1	2452, 4	4, 3	37, 4

Дана динаміка свідчить про те, що в період з 2010–2013 обсяг інвестиційних

потоків з офшорів збільшилися на 12,5 %. Інвестиційні потоки з Віргінських островів в період з 2010 – 2012 залишалися стабільними на рівні 3,1 – 3,4 %, а в 2013 році зросли майже на 1%. Майже за 4-річний період інвестування обсяг інвестицій з Кіпру збільшився більше ніж на 10000 млн. дол., а з Віргінських островів на більше ніж 1000 млн. дол.

Дані свідчать про те, що в період з 2010–2013 рік обсяг інвестиційних потоків з України до офшорних зон змінився на 4,2%. Інвестиційні потоки до Віргінських островів у 2011 році збільшилися на 0,1% і до кінця 2013 року залишалися на тому ж рівні. Інвестиційні потоки до Кіпру змінилися на 4,3%, але Кіпр все одно залишається лідером з отримання інвестування з України.

Таблиця 4

Динаміка інвестицій з України за країнами світу та офшорними зонами

Дата	Разом млн. дол.	Кіпр		Віргінські острови		Разом з офшорів, %
		млн. дол	%	млн. дол	%	
01.01.2010	6223,3	5778,5	92,9	20,8	0,3	93,2
01.04.2010	6793,2	6346,4	93,4	20,8	0,3	93,7
01.07.2010	6764,2	6300,1	93,1	20,8	0,3	93,4
01.10.2010	6851,3	6358,0	92,8	20,8	0,3	93,1
01.04.2011	6920,6	6379,0	92,2	25,8	0,4	92,6
01.07.2011	6934,1	6389,3	92,2	25,8	0,4	92,6
01.10.2011	6860,6	6352,4	92,6	25,8	0,4	93,0
31.12.2011	6898,0	6342,1	92,0	25,8	0,4	92,4
01.04.2012	6421,4	5810,5	90,5	25,8	0,4	90,9
01.07.2012	6399,8	5810,1	90,8	25,8	0,4	91,2
01.10.2012	6427,9	5810,3	90,4	25,8	0,4	90,8
31.12.2012	6481,9	5810,5	89,6	25,8	0,4	90,0
01.04.2013	6518,9	5817,0	89,2	25,8	0,4	89,6
01.07.2013	6540,4	5817,2	88,9	25,8	0,4	89,3
01.10.2013	6568,4	5818,4	88,6	25,8	0,4	89,0

Щоб краще зрозуміти принципову різницю між зустрічними інвестиційними потоками між Україною і Кіпром, розглянемо динаміку у графічному вигляді (рис.1).

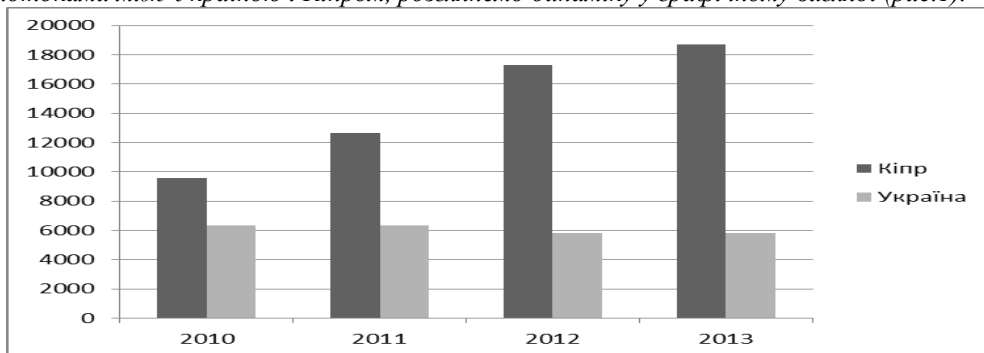

Рис.1. Зустрічні інвестиційні потоки між Україною та Кіпром за 2010 – 2013рр. (млн. дол. США)

Як бачимо інвестиційні потоки з України до Кіпру залишаються на стабільному рівні, а інвестиції з Кіпру до України стабільно зростають кожного року на 3 – 5 %. За даними Держкомстату [5] спостерігається тенденція, що і потоки інвестицій з Кіпру перевищують зустрічні інвестиції у 2 – 3 рази, а інвестиційні потоки з Віргінських островів перевищують зустрічні потоки інвестицій у 10 разів. Така динаміка свідчить про те, що відносини України з офшорними зонами продовжують масштабно розвиватися і абсолютно впевнено можна сказати, що вони будуть стабільно розвиватися у майбутньому.

Висновок. Дані, що було наведено у статті, свідчать про те, що спостерігається плідна співпраця між Україною та офшорними центрами. Особливо необхідно відмітити два офшорних партнера – Кіпр та Британські Віргінські острови. Третю частину інвестиційних потоків до України займають інвестиції з Кіпру, але зустрічні інвестиції становлять 90% від всього обсягу інвестицій з України. Це свідчить про те, що українські інвестори та бізнесмени прагнуть уникнути податків, наявність «тіньових» інвестиційних потоків та «відмивання» коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гурова Т.А., Єфременко А.В. Офшорні зони як спосіб збереження капіталу в нестабільній економічній ситуації / Економічні науки. - 2. Зовнішньоекономічна діяльність.
2. Железняк В. Ю. Тенденції розвитку інвестиційних відносин України з офшорними зонами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vmntu/2011_2/7.pdf
3. Захарова Л.В. Розвиток офшорного бізнесу в Україні на сучасному етапі/ Міжнародна студентська конференція “Сучасна економічна наука: досвід, тенденції та перспективи розвитку” 28.11.2012 – 29.11.2012
4. Розпорядження КМУ «Про перелік офшорних зон» від 23 лютого 2011 р. N 143-р.
5. <http://ukrstat.gov.ua/> – офіційний сайт Державної служби статистики України.

Командровска В.Е., Шульга О.А.

ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ОТНОШЕНИЯ УКРАИНЫ С ОФШОРНЫМИ ЗОНАМИ

В статье исследовано развитие инвестиционных отношений между Украиной и офшорными зонами; проанализировано динамику и структуру инвестиций; сделано прогноз на развитие этих отношений в будущем.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционные отношения, офшорные зоны.

Komandrovskaya V.E., Shulga O.O.

INVESTMENT RELATIONS UKRAINE WITH OFFSHORE ZONES

In this paper investigates the development of investment relations between Ukraine and tax havens, analyzes the dynamics and structure of the investment; the forecast was made for the development of these relationships in the future.

Key words: investments, investment relations, offshore zones.

e-mail автора статті: veronkom@rambler.ru

e-mail автора статті: energy1993@ukr.net